

та навчальним матеріалом, який подає вчитель для запам'ятовування, активізують їх діяльність, допомагають зацікавити та зробити дитину невід'ємною складовою освітнього процесу, розвивають комунікацію, фізичні можливості та психологічні процеси.

Таким чином, у процесі навчання дітей з особливими освітніми потребами, наочні посібники створюють надзвичайні умови, в яких відбувається процес соціалізації, пізнання нового, зникають перешкоди у налагодженні взаємодії учнів в учнівському колективі та в цілому створюється позитивна атмосфера, яка сприяє ефективному засвоєнню нових знань.

Список використаних джерел

1. Василюк А. В. Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / А.В.Василюк, Ю.В., Бондар, А.В.Хіля. – Вінниця, 2020. – 175 с.
2. Демченко О.П. Формування соціальної компетентності дітей з особливими потребами у процесі використання виховних ситуацій / О.П.Демченко // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова : серія 19. Корекційна педагогіка та соціальна психологія : зб. наукових праць. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. – С.60-63.
3. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол.: В.В.Засенко, А.А.Колупасва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 210-213.
4. Мартинчук О.В. Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі / О.В. Мартинчук // Теорія та методика навчання та виховання. – 2011. – Вип.29. – С.88-93.
5. Рассказова О.І. Класний колектив як осередок соціальної взаємодії учнів в умовах інклюзивного навчання / О.І. Рассказова // Педагогіка формування творчої особистості у загальноосвітній школі. – 2013. – Вип. 29. – С.465 – 471.
6. Савицький А.М. Основи використання наочності у процесі індивідуалізованого навчання дітей / А.М. Савицький // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та соціальна психологія. – 2014. – Вип.26. – С.202-209.
7. Сак Т.В. Навчальне середовище інклюзивного класу / Т.В. Сак // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та соціальна психологія. – 2012. – Вип.21. – С.243-246.
8. Хіля А.В. Організація навчально-виховного процесу початкової школи в умовах інклюзивної освіти: законодавчий аспект / А.В. Хіля // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць. – Випуск 1.43 (93). – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2013. – Т. 1. – С. 219-223.
9. Швець Н. А. Вплив соціально-економічних, психолого-педагогічних чинників на забезпечення здорового способу життя в студентському середовищі / Н.А. Швець // Придніпровські соціально-гуманітарні читання, 16 травня 2014 р. – Кіровоград, 2014. – С. 81-84.

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Тополук Юлія, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: Н. М. Трачук, асистент кафедри початкової освіти

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

THE FORMATION OF INTEREST IN LEARNING MATHEMATICS BY KIDS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN THE CONTEXT OF THE CONCEPT "NEW UKRAINIAN SCHOOL"

Topolyuk Julia, bachelor`s student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті проаналізовано результати сучасних досліджень стосовно формування інтересу до навчання математики у дітей з особливими потребами та запропоновані основні напрями роботи вчителів початкової школи з такими учнями. Акцентовано увагу на проблемі формування інтересу до навчання математики в учнів з особливими освітніми потребами, котра пов'язана з відчуттям своєї значимості у навчальному процесі, що з'являється через позитивне та небайдуже ставлення вчителя як до самої дитини, так до розвитку її математичних здібностей.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, інтерес до навчання математики, напрями роботи, корекційна спрямованість, дидактична гра.

Abstract. The article analyzes the results of modern investigations about the formation of interest in learning mathematics by kids with special needs and the main directions of work of primary school teachers with such pupils are offered. It is emphasized that the formation of interest in learning mathematics among pupils with special educational needs is connected with a sense of self-worth and necessity in the educational process, which appears due to the positive and caring attitude of primary school teachers both to the child and his mathematical development.

Key words: children with special needs, interest in learning mathematics, area of work, correctional orientation, didactic game.

На сучасному етапі розвитку освіти навчання математики, серед предметів, які вивчаються в початковій школі, містить в собі значний резерв для корекції розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Важливим сьогодні є пошук нових механізмів для підвищення інтересу у таких дітей до навчання математики в умовах Нової української школи.

Нині є значна кількість науково-методичних та психолого-педагогічних праць, що присвячені дослідженню проблем, пов'язаних із теорією та практикою розвитку інклюзивної освіти на теренах України, впровадження технологій навчання, зокрема, математики дітьми з особливими освітніми потребами (А. Ю. Довженко, С. П. Дубовський, Т. М. Сак, О. І. Утьосова), методикою навчання вирішенню арифметичних задач, роллю ігор та наочності, предметно-практичних вправ, що спрямовані на корекцію змісту завдань (К.А. Михайловський, М. Н. Петрова, Г. М. Капустіна), вивченням практичного досвіду роботи з учнями інклюзивного класу тощо.

О. І. Утьосова [10, с. 98] презентує проблему формування елементарних математичних уявлень дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю. Дослідницею виділено та охарактеризовано систему дидактичних принципів організації освітньо-виховного середовища. Т. М. Сак [9] проаналізувала та розкрила зміст та необхідність використання зразка у процесі формування математичних понять у дітей із затримкою психічного розвитку.

Важливими для нашого дослідження є роботи С. П. Дубовського [5], який здійснив аналіз та запропонував методику розвитку інтересу до математики в

учнів допоміжної школи та узагальнив практичний досвід вчителів-дефектологів з цього питання.

Мета статті полягає у обґрунтуванні ефективності окремих методів, та прийомів, що спонукають формування інтересу в учнів з особливими освітніми потребами до навчання та виокремленні напрямків роботи вчителя для формування в них позитивного ставлення до вивчення математики.

Аналіз науково-педагогічної та психологічної літератури, власні спостереження в процесі роботи із дітьми з особливими освітніми потребами під час практики в початковій школі, свідчить про те, що їх інтерес до навчання математики знижений, а в окремих дітей – взагалі відсутній.

Результатом низького рівня мотивації та сформованості інтересу до пізнавальної діяльності стає низька успішність у процесі засвоєння знань з математики. Але, з іншого боку, математика містить в собі значні корекційні можливості для роботи з учнями, що мають особливі освітні потреби, оскільки розвиває гнучкість їхнього мислення, просторову уяву та розсудливість, ознайомлює дітей із різними видами упорядкувань.

Проведене нами опитування вчителів початкової школи та їх асистентів інклюзивних класів у Агрономіченській середній загальноосвітній школі I-III ступенів Вінницької області щодо використання ними ефективних методів та прийомів підвищення інтересу до вивчення математики в дітей з особливими освітніми потребами показало, що більшість вчителів вбачають доцільним для підвищення пізнавальної активності таких учнів систематично використовувати унаочнення навчального матеріалу та дидактичні ігри із залученням тактильних відчуттів, оскільки, на думку Г.Г. Кіт, у грі діти без напруження, природнім шляхом, можуть навчитися розрізняти предмети за формою, розміром, смаком, запахом, звуком та практичним призначенням [7, с 96] .

Також важливою складовою підвищення пізнавального інтересу в процесі навчання математики учнів з особливими потребами опитані нами респонденти вважають створення позитивного емоційного тону спілкування у взаєминах «учень-вчитель» та забезпеченні, так званої, ситуації успіху, котра, за переконанням О.П. Демченко, дає натхнення і поштовх для подальших дій, окрилює дитину, забезпечує віру в свої сили і можливості [3, с 116].

Наукова думка неодноразово вказувала на значну роль емоцій і почуттів у засвоєнні знань дітьми, особливо, молодшого шкільного віку, наголошуючи на взаємозв'язку емоцій і мислення, а також важливості почуттів для розвитку особистості. Емоційність процесу навчання для таких дітей може забезпечити педагог крізь призму власних емоцій та взаємин із учнем.

Так, Л.В. Любчак підкреслює, що спілкування вчителя з дітьми, які мають особливі потреби сприяє їх здатності співпереживати, виявляти без остраху власні емоції, бути доброзесними та порядними. Важливої ролі тут набуває моральна рефлексія, тобто осмислення своїх дій та вчинків [8, с. 212].

На наш погляд, підвищення рівня пізнавального інтересу до вивчення математики у молодших школярів з особливими освітніми потребами можливо забезпечити завдяки вдалому підбору та використанню вчителем певної системи ефективних методів та прийомів роботи в інклюзивному середовищі.

Не можемо не погодитись із А. Ю. Довженко [4], яка зазначає, що для ефективного формування інтересу до навчання математики в учнів з особливими освітніми потребами їх необхідно забезпечити:

- ситуацією особистого вибору задачі, вправи (яку задачу будеш вирішувати: про яблука або про будиночки?);
- вибором ступеня складності завдання (легка або цікава?);
- числом завдань (скільки завдань берешся вирішувати: одну чи дві?);
- ситуацією активного впливу в спільну навчальну діяльність (діти самі розбиваються на пари і виконують запропоновані завдання).

Нами було проведено інтерв'ювання молодших школярів з особливими освітніми потребами щодо рівня зацікавленості навчальними предметами, зокрема, математикою. Результати показали, що більшість таких учнів полюбляють читати, малювати, співати, робити різні аплікації власними руками. Деяким учням розумова активність дається нелегко в силу їхніх індивідуальних особливостей, їм важко зосереджувати увагу на конкретних прикладах та задачах. Учні зазначають, що вивчення математики цікаве їм тоді, коли вчитель використовує на уроці завдання творчого характеру.

На основі здійсненого нами аналізу педагогічної проблеми вбачаємо необхідним виділити наступні напрямки в роботі вчителя для підвищення інтересу в дітей з особливими освітніми потребами та формування в них позитивного ставлення до навчання математики:

- створювати ситуації успіху, забезпечувати емоційність спілкування;
- застосовувати унаочнення та творчий потенціал дидактичної гри;
- розкривати перед дітьми практичне значення математики у житті людини;
- використовувати завдання відповідно освітніх потреб конкретного учня.

Використання педагогами-практиками, окреслених нами, напрямків роботи спонукатиме учнів до переосмислення своїх можливостей, результатом чого стане покращення та полегшення засвоєння знань з математики серед дітей з особливими потребами. Вважаємо, що формування позитивного ставлення до навчання математики в таких учнів пов'язане із відчуттям своєї значимості і необхідності у навчальному процесі, котре з'являється у процесі спілкування з вчителем, в ході використання ним ефективних методів та прийомів активізації пізнавального інтересу молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Василюк А. В. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / А.В.Василюк, Ю.В., Бондар, А.В.Хіля. – Вінниця, 2020. – 175 с.
2. Демченко О. П. Підготовка майбутніх учителів до створення ситуації успіху молодших школярів / О. П. Демченко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка і психологія. – Випуск 6. – Вінниця: РВВ ДП «Державна картографічна фабрика», 2002. – С. 114–122.
3. Довженко А. Ю. Особливості навчання математиці дітей із затримкою психічного розвитку в умовах якісної освіти. Навчально-методичний посібник. Панютинська ЗОШ І-ІІІ ступенів №1, 2012р. 59 с.
4. Дубовський С.О. Формування інтересу до математики в учнів початкових класів допоміжної школи // Дефектологія. – 2000. – №2.
5. Закон про освіту [Електронний ресурс]. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

6. Кіт Г.Г., Пташнік Н.М. Українська народна гра – дітям // Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: Навчально-методичний посібник / За ред. Г.С.Тарасенко. – К.: Видавничий Дім —Слово, 2010. – С. 96-111.
7. Лазаренко Н.І. Формування в дітей з функціональними обмеженнями індивідуальної системи знань сенсожиттєвого характеру засобами арт-терапії / Н.І. Лазаренко, А.В. Хіля, А.М. Коломієць // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови, 2017. – Вип. 13. – С. 124-156.
8. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Л.В.Любчак // Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії : зб. тез доп. ; редкол.: В.В.Засенко, А.А.Колупаєва, Н.І.Лазаренко, З.П.Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 210-213.
9. Сак Т. Застосування зразка у процесі формування математичних понять у дітей із затримкою психічного розвитку // Т.Сак // Дефектологія. – 2000. – № 2.
10. Утьосова О. І. Теоретичне обґрунтування методики формування елементарних математичних уявлень у дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю. Науковий часопис. Випуск 34. Корекційна педагогіка. – с. 97 – 102.
11. Швець Н. А. Вплив соціально-економічних, психолого-педагогічних чинників на забезпечення здорового способу життя в студентському середовищі / Н.А. Швець // Придніпровські соціально-гуманітарні читання, 16 травня 2014 р. – Кіровоград, 2014. – С. 81-84.
12. Хіля А. В. Актуальні проблеми організації навчально-виховного процесу у школі I-III ступенів в контексті реалізації ідей інклюзивної освіти / А.В.Хіля // Традиції та інновації в практиці початкової школи: збірник наукових праць. –Сімферополь: КПУ, 2010. – С. 93-97.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Шульгіна Лілія, аспірант

Тернопільський національний педагогічний університет

імені В. Гнатюка (Україна)

TRAINING FUTURE SOCIAL WORKERS TO WORK WITH CHILDREN UNDER INCLUSIVE EDUCATION

Shulgina Lilia, PhD student

V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** Розкрито шляхи формування компетенцій майбутніх соціальних працівників до роботи з дітьми в умовах безбар'єрного середовища та інклюзивного освітнього процесу. Окремлено методи активізації їх практичної та самостійної роботи. Розглянуто техніки освітнього коучингу.*

***Ключові слова:** інклюзивна освіта, безбар'єрне середовище, діти з особливими освітніми потребами, практичне навчання, освітній коучинг.*

***Abstract.** Ways to form the competencies of future social workers to work with children in a barrier-free environment and inclusive educational process are revealed. Methods of activating their practical and independent work are outlined. The techniques in educational coaching are considered.*

***Key words:** inclusive education, barrier-free environment, children with special educational needs, practical training, educational coaching.*

Впровадження концепції інклюзивної освіти в загальноосвітніх, середніх і вищих навчальних закладах передбачає, передовсім, забезпечення цієї системи спеціалістами, здатними здійснювати соціально-педагогічний супровід дітей з